

REFERENCES

1. Maksimova M.N. Teoriya i metodika sinhronnogo plavaniya : ucheb. dlya obrazovat. uchrezhdeniy vyssh. prof. obrazovaniya, osuschestvlyayuschih obrazovat. deyatelnost po napravleniyu 034300.62 : rek. UMO vuzov RF po obrazovaniyu v obl. fiz. kulturyi / M.N. Maksimova. – M.: Sovetskiy sport. – 2012. – 304 s.
2. Ryibyakova T.V. Tehnika ispolneniya elementov vyisokoy stepeni slozhnosti v sinhronnom plavanii i puti ee sovershenstvovaniya : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. / Tatyana Vsevolodovna Ryibyakova ; GDOIFK im. P.F. Lesgafta. – Sankt Peterburg, 1990. – 23 s.
3. Grineva Yu.N. Narusheniya osanki i ih profilaktika u sportsmenok sinhronnogo plavaniya / Yu.N. Grineva // Sbornik trudov molodyih uchenyih i studentov RGUFK. –2006. – S. 118-122.
4. Dawn Pawson Bean. Synchronized Swimming: An American History / Dawn Pawson Bean, Stephen Corey – U.S.A.: McFarland & Company, 2005. – 320 r.
5. Rudkovska T.I. Kontrol pidgotovlenosti kvalifikovanih sportsmenok, yaki spetsializuyutsya u sinhronnomu plavanni : avtoref. dis. ... kand. nauk z flz. vihovannya i sportu : 24.00.01 / Tetyana Igorivna Rudkovska ; NUFVSVU. – Kiyiv, 2014. – 24 s.
6. Zvyagintseva T.M. Sovershenstvovanie kinematicallykh i biodinamicheskikh harakteristik osnovnykh grebkov v sinhronnom plavanii / T.M. Zvyagintseva // Problemy biomehaniki sporta. – 1991. – S. 114-115.
7. Borsch M.K. Morfofunktsionalnyie osobennosti vyisokokvalifitsirovannykh sinhronistok / M.K. Borsch // Problemy sporta vysshih dostizheniy i podgotovki sportivnogo rezerva: Materialy mezhdunar. nauch.-prakt. konf. – 1998. – S. 234–237.
8. Pigida K.S. Obuchenie tehnike grebkovykh dvizheniy na etape nachalnoy podgotovki v sinhronnom plavanii dis. kand. ped. nauk: 13. 00. 04 / Kristina Sergeevna Pigida: RGAFK. – Moskva, 1998. – 166 s.

УДК 796. 323 : 005.966 : 796.092

ЕФЕКТИВНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КЛУБНОЇ КАР'ЄРИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БАСКЕТБОЛІСТІВ З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СПОРТУ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ

Сушко Р.О.

*03680, Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, м. Київ, Україна*

rskarlet@ukr.net

Досліджено та проаналізовано клубну кар'єру 12 висококваліфікованих баскетболістів, які були «MVP» гравцями чемпіонатів Європи, НБАВ. Як матеріали використано наукові публікації за темою дослідження. Виявлено та проаналізовано шляхи розвитку клубної кар'єри висококваліфікованих баскетболістів з різних країн і континентів. Наведено результати ефективності змагальної діяльності відомих спортсменів на фоні впливу одного з основних чинників глобалізації спорту вищих досягнень – міграції гравців та їх концентрації в провідних лігах, асоціаціях, чемпіонатах. З'ясовано особливості розвитку професійної клубної кар'єри висококваліфікованих баскетболістів, до яких належать: ранній початок професійного шляху, клубна міграція з метою набуття змагальної практики відповідного рівня та концентрація баскетболістів у провідних чемпіонатах (НБА).

Ключові слова: баскетбол, кар'єра, майстерність, розвиток, міграція, концентрація, глобалізація.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КЛУБНОЙ КАРЬЕРЫ ВЫСОКОКВАЛИФИЦИРОВАННЫХ БАСКЕТБОЛИСТОВ С УЧЕТОМ ВЛИЯНИЯ ФАКТОРОВ ГЛОБАЛИЗАЦИИ СПОРТА ВЫСШИХ ДОСТИЖЕНИЙ

Сушко Р.А.

*03680, Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
ул. Физкультуры, 1, г. Киев, Украина*

rskarlet@ukr.net

Исследована и проанализирована клубная карьера 12 высококвалифицированных баскетболистов, которые были «MVP» игроками чемпионатов Европы, НБА. В качестве материалов использованы научные публикации по теме исследования. Выявлены и проанализированы пути развития клубной карьеры высококвалифицированных баскетболистов из разных стран и континентов. Представлены результаты эффективности соревновательной деятельности известных спортсменов на фоне влияния одного из основных факторов глобализации спорта высших достижений – миграции игроков и их концентрации в ведущих лигах, ассоциациях, чемпионатах. Определены особенности развития профессиональной клубной карьеры высококвалифицированных баскетболистов, к которым относятся: раннее начало профессионального пути, клубная миграция с целью получения соревновательной практики соответствующего уровня и концентрация баскетболистов в ведущих чемпионатах (НБА).

Ключевые слова: баскетбол, карьера, мастерство, развитие, миграция, концентрация, глобализация.

THE EFFECTIVENESS OF THE CLUB AND ESPECIALLY THE CAREER DEVELOPMENT OF HIGHLY SKILLED BASKETBALL PLAYERS, TAKING INTO ACCOUNT THE INFLUENCE OF FACTORS OF GLOBALIZATION OF HIGH PERFORMANCE SPORT

Sushko R.

*03680, National University of Physical Education and Sport Ukraine,
Fizkultura str., 1, Kyiv, Ukraine*

rskarlet@ukr.net

Purpose – analysis and synthesis features of sportsmanship skilled basketball players in the multi-year improvement with the influence of factors of globalization sports higher achievements. Studied and analyzed club career 12 highly skilled basketball players who were «MVP» European Championships players, NBA. The study used the following methods: analysis of scientific literature, retrospective analysis of data network «Internet», analysis of best teaching experience, analysis of indicators of competitive activities. The material used scientific publications on research. Revealed and analyzed club career paths of highly skilled basketball players from different countries and continents. The results of the efficiency of competitive activity of famous athletes on the background of the influence of one of the main factors of globalization sports higher achievements – migration players and their concentration in the major leagues, associations championships. The features of highly professional club basketball career, which include the following factors: early onset professional way, club migration in order to gain competitive practices and the appropriate level of concentration in major championships basketball (NBA).

The general feature of the times when highly skilled basketball players started to build their club careers is its early start. For sport games, age 16-17 years is rather premature for such responsible step as transition to the men's professional league, even dangerous, in respect of muscle discrepancy of adolescents and adult men. However, highly skilled players, whose biographies were studied, started the way to high sport skill at this age. With no available anthropometric data of famous basketball players at the start of their club career, it is possible just to consider as an option to explain that the researched persons had physical development, ahead of their peers and unconditional and motivated talent allowed compensating tactical shortcomings and the lack of competitive experience.

The migration from and to professional clubs and the leading world leagues as one of the main factors of high performance sport globalization, allows athletes to get on pretty short career complete self-fulfillment in the profession with different teams and coaches.

Rather an exception to the rule it can be considered the beginning of players' career in the NBA. Most basketball players, whose careers were studied in the research, were able to express themselves in the USA by acquiring competitive experience at the continental level in professional club teams.

There is no ground for the existence of selective work influence for scouts and leaders of NBA club teams. Most skilled basketball players, whose careers were studied, subject to exchange immediately after the election of draft, without even the possibility to express themselves. This position confirms a business focus of modern professional sport.

Key words: basketball, career, skill development, migration, concentration, globalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний спорт розвивається в умовах, які є наслідками глобальних тенденцій функціонування суспільно-економічних формацій. Як основні чинники глобалізації спорту вищих досягнень дослідники виокремлюють філософські, суспільні, соціальні, економічні та політичні фактори. Для досягнення максимальних результатів і розвитку успішної кар'єри висококваліфікованих спортсменів вже недостатньо знань, умінь і навичок, які стосуються лише спортивного тренування. Активне використання інноваційних методичних підходів до процесу підготовки висококваліфікованих спортсменів з урахуванням чинників глобалізації спорту вищих досягнень – міграції спортсменів та їх концентрації в провідних світових або регіональних центрах підготовки зумовлює необхідність корекції системи багаторічної підготовки загалом. Аналіз досліджень кар'єрного розвитку видатних баскетбольних особистостей дозволяє виявити основні віхи становлення їх майстерності, що спонукатиме нові покоління спортсменів до перевищення видатних досягнень, що додатково засвідчує про актуальність і своєчасність дослідження.

МЕТА І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета – аналіз та узагальнення особливостей розвитку спортивної майстерності висококваліфікованих баскетболістів у процесі багаторічного вдосконалення з урахуванням впливу чинників глобалізації спорту вищих досягнень.

Досліджено та проаналізовано клубну кар'єру 12 висококваліфікованих баскетболістів, які ставали «MVP» гравцями чемпіонатів Європи, НБА. У дослідженні використано методи: аналіз наукової літератури, ретроспективний аналіз даних мережі «Інтернет», аналіз показників змагальної діяльності. Як матеріали використано наукові публікації за темою статті.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

За результатами голосування головних тренерів команд-учасниць фінальних турнірів чемпіонатів Європи 2001-2015 рр. і журналістів, які висвітлювали перебіг подій, визначено «MVP» гравців, спортивний шлях яких потребує ретельного аналізу стосовно кар'єрного розвитку та становлення особистості гравця: По Газоль, збірна Іспанії, («MVP» чемпіонату Європи 2009, 2015, 6 разів обирався до символічної п'ятірки: TOP-5); Дірк Новицькі, збірна Німеччини, («MVP» чемпіонату Європи 2005, 3 рази обирався до TOP-5); Андрій Кириленко, збірна РФ, («MVP» чемпіонату Європи 2007, 3 рази обирався до TOP-5); Тоні Паркер, збірна Франції, («MVP» чемпіонату Європи 2013, 3 рази обирався до TOP-5); Хуан Карлос Наварро, збірна Іспанії, («MVP» чемпіонату Європи 2011, 2 рази обирався до TOP-5); Предраг Стоякович, збірна Югославії, («MVP» чемпіонату Європи 2001, 1 раз обирався до TOP-5), Шарунас Ясікавічюс, збірна Литви, («MVP» чемпіонату Європи 2003, 1 раз обирався до TOP-5). Окрім європейських баскетболістів для дослідження клубної кар'єри обрано біографічні дані висококваліфікованих баскетболістів – представників інших континентів: Емануеля Джінобілі (збірна Аргентини), Яо Міна (збірна Китаю), австралійця Арона Бейнса (збірна Австралії) та двох провідних американських баскетболістів (визнаної зірки Національної баскетбольної асоціації Кобі Брайанта та «MVP» останнього чемпіонату світу 2014 року Кайрі Ірвінга).

Після навчання в американському коледжі у 2009 році Аарон Бейнс виставив на драфт НБА свою кандидатуру, але того року не був обраний жодним клубом. Свою клубну кар'єру він розпочав з «Лієтувос Рітас» (Литва) в сезоні 2009-2010 рр. Не затримуючись більше сезону, змінив ще три європейські баскетбольні країни: «Ольденбург» (Німеччина), 2010-2011 рр.; «Икарос Калітеас» (Греція), 2011-2012 рр.; «Олімпія» (Словенія), 2012-2013 рр. Наполеглива праця з набуттям досвіду в європейських клубах дала бажаний результат. Арон Бейнс підписав дворічний контракт з Сан-Антоніо Спърс (2013-2015 рр.). Продовжуючи селекцію складу команди, керівництво декілька разів відправляло Арона в команду Ліги розвитку

«Остін Торос» і повертало в основний склад. Із 2015 року Бейнс захищає кольори Детройт Пістонс, демонструючи стабільну та видовищну гру.

Шлях до найсильнішої баскетбольної ліги світу для Кобі Брайанта був найшвидшим серед всіх учасників дослідження. У 1996 році він став першим захисником, задрафтованим НБА прямо зі школи. За попередньою домовленістю між клубами НБА, Кобі був обраний «Шарлотт Хорнетс» і зразу відданий «Лос-Анджелес Лейкерс». У дуєті з видатним Шакілом О'Нілом вони завоювали тричі поспіль титули чемпіонів НБА (2000, 2001, 2002 рр.). Ворожнеча між лідерами команди закінчилась обміном Шака до «Майамі Хіт», після чого Кобі став символом команди і безумовним лідером. У сезонах 2005-2007 років був визнаний кращим снайпером регулярних чемпіонатів, у 2006 році в грі проти «Торонто Рапторс» встановив особистий рекорд – 81 очко за гру. Свою кар'єру Кобі Брайант присвятив одному клубу, зігравши 20 сезонів в НБА за «Лос-Анджелес Лейкерс». 29 листопада 2015 року в інтерв'ю заявив, що це його останній сезон.

По Газоль за два сезони в іспанській «Барселоні» набув статусу досвідченого гравця. В останній рік грав в середньому до 24 хвилин і набирав 11,3 очка за гру та виконував 5,2 підбирання. Зібравши титули чемпіона регулярного чемпіонату Іспанії та Кубку Іспанії, отримав звання «MVP» турніру і вирішив спробувати сили в Америці. Обраний з драфту НБА командою «Атланта Хоукс», По Газоль у 21 рік розпочав свій сезон у НБА за «Мемфіс Грізліс», бо був відразу проданий їм. Керівництво клубу швидко отримало дивіденди від нового гравця у вигляді вдалої гри, адже в перший сезон у НБА По Газоль був удостоєний почесного звання «Новачок року», в середньому за гру набираючи по 17,6 очок. Він став єдиним баскетболістом команди, котрий витримав напругу чемпіонату, зігравши в усіх 82 іграх сезону. Сім вдалих сезонів у складі «Мемфіс Грізліс» надали можливість проявити себе і зацікавити меценатів «Лос-Анджелес Лейкерс» своєю кандидатурою на 6 сезонів поспіль, забивши в дебютному матчі проти «Нью-Джерсі Нетс» 24 очки і виконавши 12 підбирань. Із 2014 року По Газоль став гравцем «Чікаго Булз».

Емануель Джінобілі відігравав провідні ролі у всіх командах, за які виступав. Розпочав успішну кар'єру в аргентинських клубах «Андіно Спорт Клуб» (1995-1996) і «Естудіантес де Байя-Бланка» (1996-1998). Відточувати майстерність обрав італійські клуби «Віола Реджіо Калабрія» (1998-2000) і «Віртус Болонья» (2000-2002), але справжнє визнання здобув у «Сан-Антоніо Спърс», де дотепер захищає кольори срібно-чорних. В іспанському Сан-Антоніо до аргентинця ставляться з особливою теплотою, як керівництво, щоразу подовжуючи з ним контракти і пропонуючи вигідніші умови, так і вболівальники, які пов'язують з Джінобілі перемоги свого клубу.

Будучи обраним з драфту, Кайрі Ірвінг не пройшов з «Клівленд Кавальєрс» літні табори через початок локауту в НБА. Контракт був підписаний лише в грудні 2011 року, після відновлення регулярного чемпіонату НБА. Уже в січні і лютому він був визнаний кращим новачком місяця в Східній конференції. Взяв участь у матчі новачків НБА в рамках Зіркового укенду-2012 і набрав там 34 очки, вразивши всіх реалізацією восьми з восьми триочкових кидків. Дебют у НБА виглядав так: 18,5 очок, 5,4 результативні передачі, 3,7 підбирань за гру. За підсумками сезону 117 голосами із 120 можливих визнаний «Кращим новачком року».

Травми Кайрі Ірвінга вражають вболівальників (перелом правої руки, пальця, щелепи), але характер і бажання грати роблять його сильнішим, а повертаючись на майданчик, Кайрі вражає всіх новими рекордами, які приносять команді «Клівленд Кавальєрс» незабутні перемоги. Так, після зламу щелепи в грі з «Мілуокі Бакс» Ірвінг вийшов у наступній грі з «Нью-Йорк Нікс» в чорній захисній масці і встановив особистий рекорд, набравши 41 очко, що зробило його наймолодшим баскетболістом, який зміг перейти відмітку 40 очок. В 2015 Кайрі двічі поновив свій рекорд: у матчі проти «Портленду» – 55 очок (17/36 з гри, 11/19 триочкові, 10/10 штрафні) і 4 підбирання, 5 передач, 2 перехоплення; у матчі проти «Сан-

Антоніо Спърс» – 57 очок (20/32 з гри, 7/7 триочкові, 10/10 штрафні) і 3 підбирання, 5 передач, 4 перехоплення. У сезоні 2014-2015 рр. наляганнями Кайрі Ірвінга «Клівленд Кавальєрс» вперше за п'ять років вийшли у фінальну серію плей-офф НБА.

Андрій Кириленко розпочав свою професійну кар'єру в неповні 16 років, ставши гравцем Санкт-Петербурзького «Спартака» (1996-1998 р.). Помічений керівниками ЦСКА, Кириленко за 3 сезони (1998-2001) набув ознак лідера кращої команди Росії, отримавши титул чемпіона і «MVP» гравця сезону 1999-2000 року, успішно виступаючи в європейській клубній першості. Росіянин став наймолодшим європейським баскетболістом, задрафтованим клубом НБА. Через локаут в НБА 2011 року Андрій повернувся до рідного ЦСКА, підписавши трирічний контракт з умовою повернення до НБА в разі припинення локауту, і провів яскравий сезон, відчуваючи відповідальність перед вболівальниками і родиною. У цьому сезоні вдалося виграти чемпіонат Росії, вийти у фінал Євроліги і перемогти в Єдиній лізі ВТБ. Зібравши всі титули «MVP» гравця турнірів, де взяв участь у 2012 році, був названий ФІБА Європи «Кращим гравцем 2012 року». У міжсезоння Кириленко вирішив використати записану в контракті опцію щодо можливості повернення в НБА і підписав з «Міннесотою Тімбервулвз» контракт на сезон 2012-2013 рр. В інтерв'ю Андрій повідомив, що рішення було непростим, адже в ЦСКА його все влаштовувало, та відчуття впевненості і вміння привело його знову в найсильнішу баскетбольну лігу світу. Граючи за «Міннесоту Тімбервулвз», Кириленко набрав 12,4 очка, 5,7 підбирань і 1,5 перехоплень в середньому за гру. У сезоні 2013-2014 рр. Андрій підписав контракт з «Бруклін Нетс», подовжив його на наступний сезон, але в грудні керівництво вирішило обміняти його на гравця «Філадельфія Севенті Сіксерс». Відмова Андрія грати за клуб з Філадельфії призвела до дискваліфікації та повернення до ЦСКА, де він дограв сезон 2015 року, відразу повідомивши широкому загалу, що це його останні матчі і він переходить на тренерську роботу.

Хуан Карлос Наварро в 17 років вдало дебютував за «Барселону», набравши за 10 хвилин гри 10 очок. У сезонах 1997-1999 рр. поєднував виступи за основну і другу команди. У 1999 році остаточно закріпився в основній команді, і щороку покращуючи особисті результати, набрав вагу лідера «Барселони». У 2004 під керівництвом нового тренера С. Пешича виграв Євролігу та продемонстрував яскраву гру, яка відповідала критеріям гри зірки європейського баскетболу. У 2002 році Хуана Карлоса Наварро «Вашингтон Уїзардс» обрав з драфту, але баскетболіст не поспішав за океан. В 2007 році Вашингтонський клуб передав права на Наварро «Мемфіс Гріззліз» в обмін на перше право вибору в наступному драфті. Генеральний менеджер «Гріззліз» дав низку інтерв'ю, демонструючи високу зацікавленість гравцем і, нарешті, в сезоні 2007-2008 рр. Хуан Карлос Наварро вирішив зіграти в НБА. Разом з одноклубником По Газолем вони склали результативний тандем. Після досить вдалого сезону в США Наварро повернувся до Іспанії, де в складі «Барселони» знову виграв Євролігу та був визнаний «MVP» гравцем 2008 року.

Дірк Новіцкі розпочав професійну кар'єру в 16 років у рідному місті за клуб «Вюцбург», який виступав у другому дивізіоні. За чотири роки виступу Дірк щороку підіймався на сходинку вище: почав гравцем заміни, далі закріпився в стартовому складі, на третій рік став кращим снайпером команди і в останній рік виступу за «Вюцбург» допоміг вийти в першу німецьку баскетбольну лігу.

У 1998 році баскетбольний клуб «Даллас Меверікс» виміняв Дірка Новіцкі відразу після обрання його з драфту клубом «Мілуокі Бакс». Дірк зарекомендував себе перспективним гравцем, отримуючи довіру тренера на вихід у стартовій п'ятірці 24 рази з 47 зіграних ним ігор за перший сезон, набравши в середньому за гру 8,2 очка та виконавши 3,4 підбирань. Освоївшись у команді, з другого сезону Дірк Новіцкі відіграв провідну роль, провівши 81 з 82 матчів у стартовому складі та набираючи, в середньому за гру 17,5 очко, виконуючи 6,5 підбирань і 2,5 результативних передач. Надалі показники німця зростали, і він влаштовував керівництво клубу, яке подовжуючи контракти з ним, щоразу значно піднімало суму

гонорару. Дірка влаштовує роль лідера команди з Техасу, любов вболівальників і фінансова складова його роботи, про що свідчать 17 сезонів у «Даллас Меверікс».

У «молодих і перспективних» Тоні Паркер надовго не затримався, відразу вирішуючи серйозні завдання з паризьким клубом «Paris Basket Racing» в сезонах 1999-2001 рр. Перед початком драфту 2001 року команда «Сан-Антоніо Спърс» запросила його взяти участь у літньому тренувальному таборі. Грегг Поповіч, тренер команди, був неприємно вражений і вже на 10 хвилині тренування готовий відмовитись від гравця, який за рівнем фізичної та технічної підготовленості програвав всім. Ще один шанс отримав після перегляду тренерським штабом відеогри. Тоні виправдав довіру. У 2003, 2005, 2007, 2014 роках «Сан-Антоніо Спърс» виграла регулярний чемпіонат НБА. У 2007 році Паркер отримав титул найціннішого гравця серії плей-офф НБА.

Югославська школа баскетболу вирізнялася показниками філігранної техніки і такого рівня якості баскетболу, заради якого його цінують і обожають вболівальники. «Црвена Звезда» зразку 1992-1993 рр., коли Предраг Стояковіч п'ятнадцятирічним юнаком був запрошений до команди, стала чемпіоном Сербії. Навіть тренуватися з таким досвідченим складом було за честь, а Предрагу вже тоді довіряли хвилини гри на майданчику. У 1994 році Стоякович переїхав до Греції, отримавши подвійне громадянство, і чотири сезони відіграв за титулований клуб «ΠΑΟΚ» (1994-1998 рр.). Результативною і яскравою грою вже в 1996 році привернув увагу американських скаутів.

Виступаючи за «Сакраменто Кінгс» (1998-2006 рр.), перші два сезони він витратив на адаптацію в команді, а в сезоні 2000-2001 рр. став основним гравцем команди; 75 з 75 матчів провів, розпочинаючи гру в стартовому складі, набираючи в середньому за гру 20,4 очка, виконуючи 5,8 підбирань, при високому відсотку реалізації триочкових кидків – 40 %. У сезоні 2003-2004 рр. посів четверте місце в голосуванні за звання найціннішого гравця НБА. Далі його кар'єра була не такою успішною через досить важкі травми. Отже, він потрапив у серію обмінів, змінивши декілька клубів за правами господарів клубів «Індіани Пейсерс» і «Нью-Орлеан Хорнетс». В останньому під керівництвом Байрона Скотта Предраг Стоякович підняв планку особистого рекорду до 42 очок у грі проти «Шарлотт Бобкетс», однак важка травма спини надовго вивела його зі спортивної форми, у сезоні 2006-2007 рр. провів лише 13 ігор. Відновившись, він допоміг «Нью-Орлеан Хорнетс» посісти 2 місце в Західній конференції і вийти до півфіналу конференції в серії плей-офф. Наступні клуби – канадський «Торонто Репторс» (2010-2011 рр.), 2 зіграні матчі і «Даллас Меверікс» (2011) 25 матчів через травмованість лише спонукали до завершення кар'єри.

Яо Мін – найвідоміший китайський баскетболіст не тільки через високий зріст, але й особисті досягнення. Почав клубну кар'єру в 17 років у команді «Шанхай Шакс». Провів там 5 сезонів (1997-2002 рр.), постійно зростаючи в професійному плані, і в останній рік привів команду до титулу чемпіона китайської баскетбольної асоціації (КБА). Про прогрес особистих досягнень з набуттям досвіду говорить статистика найважливіших для амплуа центрового показників (доцільно представити в динаміці за п'ять сезонів у «Шанхай Шакс»): набрані очки в середньому за гру – 10,0; 20,9; 21,2; 27,1; 32,4 очок; підбирання – 8,3; 12,9; 14,5; 19,4; 19,0 в середньому за гру, і це при кращому відсотку реалізації кидків з гри серед досліджуваних гравців у проміжку 58,5-72,1 %.

Не дивним є факт обрання Яо Міна під №1 з драфту 2002 року командою НБА «Хьюстон Рокетс» і подальше плідне співробітництво протягом 2002-2011 рр. Незважаючи на відсутність гучних перемог у серії плей-офф НБА команди «Хьюстон Рокетс», Яо Мін 7 разів обирався для участі в матчах зірок НБА, демонструючи надійну і стабільну гру.

Шарунас Ясікявічюс почав професійну кар'єру в литовському клубі «Лієтовус Рітас» (Вільнюс). Серед досліджуваних баскетболістів список клубів, у яких виступав Шарунас, найбільш об'ємний і налічує 9 клубів у семи країнах світу: «ЛієтувосРітас» і «Жальгіріс» (Литва), «Олімпія» (Словенія), «Барселона» (Іспанія), «Маккабі» (Ізраїль), «Панатінаїкос»

(Греція), «Фенербахче-Улкер» (Туреччина), «Індіана Пейсерс» і «Голден Стейт Уорріорз» (США). Ясікявічус – єдиний, хто виграв титул чемпіона Євроліги чотири рази з трьома різними європейськими клубами з Іспанії, Ізраїлю та Греції). Його показники в клубах не були рекордними, адже з його основних обов'язків було розіграш м'яча, агресивний захист, створення ситуацій для атак партнерів і втілення тактичних задумів тренерів команд. Із цими вимогами Шарунас справлявся стовідсотково при тому, що і статистика не завжди була посередньою, адже в середньому за сезон набрав: у «Літовас Рітас» – 18,0 очок і 5,4 результативні передачі; в «Олімпії» – 9,3 очки і 3,4 передачі; у «Барселоні» – 13,4 очки і 3,2 передачі; в клубі НБА «Індіана Пейсерс» – 7,3 очки і 3 результативні передачі. Завершилася клубна кар'єра Шарунаса Ясікявічюса в Каунасі, де з 2014 року почав тренерську роботу як асистент тренера «Жальгіріса», а з 2016 року очолив клуб.

ВИСНОВКИ

1. Загальною ознакою часу, який припав на побудову клубної кар'єри висококваліфікованих баскетболістів, є її ранній початок, що є навіть небезпечним, з огляду на невідповідність м'язової маси підлітків і дорослих чоловіків. Можна лише розглядати для пояснення, що досліджувані особи мали фізичний розвиток, що випереджав їхніх однолітків, а обдарованість дозволяла компенсувати тактичні недоліки і відсутність змагального досвіду.
2. Міграція професійними клубами, як один з основних чинників глобалізації спорту вищих досягнень, дозволяє спортсменам отримати від кар'єри повноцінну самореалізацію в професії з різними командами.
3. Скоріше винятком можна вважати початок кар'єри гравців у НБА. Досліджувані баскетболісти змогли проявити себе в США після набуття змагального досвіду на континентальному рівні в клубних командах.
4. Не підлягає обґрунтуванню наявність впливу селекційної роботи скаутів і керівників клубних команд НБА. Більшість баскетболістів, кар'єри яких вивчалися, підлягали обміну відразу після обрання з драфту, що підтверджує бізнесову спрямованість сучасного професійного спорту.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі ґрунтуються на необхідності вивчення решти чинників глобалізації, що впливають на розвиток спортивної кар'єри висококваліфікованих баскетболістів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білогур В. Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна / В. Білогур // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2013. – № 54. – С. 138–154.
2. Борисова О. Управление профессионализацией олимпийского спорта в контексте опыта организации профессионального спорта / О. Борисова // Наука в Олимпийском спорте. – 2013. – № 3. – С. 73–80.
3. Дорошенко Э. Подготовка высококвалифицированных баскетболистов на этапе максимальной реализации индивидуальных возможностей: современное состояние проблемы и пути ее решения/ Э. Дорошенко, Р. Сушко, Р. Крейвите // Наука в Олимпийском спорте. – 2015. – № 4. – С. 14–17.
4. Ессентаев Т. Развитие системы подготовки спортсменов высшей квалификации / Т. Ессентаев // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2016. – № 2. – С. 4-10.
5. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. / В.Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2015. – Кн. 1. – 680 с.

6. Поли Р. Глобализация спорта (на примере футбола) / Р. Поли // Наука в олимпийском спорте. – 2013. – № 4. – С. 52–57.
7. Сушко Р. Підвищення спортивної майстерності в процесі багаторічного вдосконалення висококваліфікованих баскетболістів в умовах глобалізації спорту / Р. Сушко // Науковий часопис «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». – 2016. – № 03 (72)16. – С. 123–127.
8. Chung J. Globalization, media imperialism and south Korean sport / Jaeyong Chung, Sunhwan Hwang, Doyeon Won // International journal of the history of sport. – 2015. – Volume 32, Issue 3. – P. 494-498. doi:10.1080/09523367.2015.1004887
9. Huang F. Globalization and the governance of Chinese sports: the case of professional basketball / Fuhua Huang, Fan Hong // International journal of the history of sport. – 2015. – Volume 32, Issue 8. – P. 1030–1043.
10. Logan G. Gaming the world: how sports are reshaping global politics and culture (review) / Gabe Logan // Journal of sport history. – 2012. – Vol. 39, № 1. – P. 191–192.

REFERENCES

1. Bilohur V.E. The philosophy of sport as a new research area and a new training course / V.E. Bilohur // Humanitarian Bulletin ZDIA. – 2013. – № 54. – P. 138-154.
2. O. Borisova Management of professionalization of Olympic sports in the context of the professional sport organization experience / O.Borisova // Science in the Olympic sport. – 2013. – № 3. – P. 73-80.
3. E. Doroshenko Preparation of highly skilled basketball players at the stage of maximum realization of individual possibilities: current problem state and ways of solutions/ E. Doroshenko, R. Sushko, R. Kreyvyte // Science in the Olympic sport. – 2015. – № 4. – P. 14–17.
4. Esentaev T.K. Development of training system for high qualification athletes / T.K. Esentaev // Pedagogy, psychology, medical and biological problems of physical education and sport. – 2016. – № 2. – P. 4–10.
5. Platonov V.N. System of athletes training in the Olympic sport. General theory and its practical applications: Tutorial [for trainers] in 2 books / V.N. Platonov. – K.: Olympic literature, 2015. – Book. 1 – 680p.
6. Poly R. Globalization of sport (example of soccer) / R. Poly Science in the Olympic sport. – 2013. – № 4. – P. 52–57.
7. R. Sushko. Advance of sports skills during long-term improvement of skilled basketball players under sport globalization conditions / R. Sushko // Scientific journal “Scientific and pedagogical problems of physical culture / physical culture and sport”. – 2016. – № 03 (72) 16. – P. 123–127.
8. Chung J. Globalization, media imperialism and south Korean sport / Jaeyong Chung, Sunhwan Hwang, Doyeon Won // International journal of the history of sport. – 2015. – Volume 32, Issue 3. – P. 494-498. doi:10.1080/09523367.2015.1004887
9. Huang F. Globalization and the governance of Chinese sports: the case of professional basketball / Fuhua Huang, Fan Hong // International journal of the history of sport. – 2015. – Volume 32, Issue 8. – P. 1030–1043.
10. Logan G. Gaming the world: how sports are reshaping global politics and culture (review) / Gabe Logan // Journal of sport history. – 2012. – Vol. 39, № 1. – P. 191–192.